Taiwanrödtall

Pinus taiwanensis

I korthet

- *Pinus taiwanensis* – tallväxter (Pinaceae).
- Växer vilt i Taiwans berg; tallarna i östra Kinas berg räknas av vissa botaniker till arten, av andra som en egen art.
- Vintergrönt barrträd med parvisa, smala barr och grå, fjällig bark.
- Växer i naturen ofta på klippor, öppna bergskammar och mager mark.
- Ute från slutet av maj till hösten i full sol; på vintern ljust och frostfritt vid cirka 5–10 °C.
- Behöver ett mycket väldränerat odlingsmedium och hellre lite för lite än för mycket vatten.
- Fröna blötläggs och får 4–8 veckor i kylskåp; gror efter 3–10 veckor.

Det här kan du se fram emot

Med fröna av taiwanrödtall har du grunden till en sällsynt tallbonsai som du själv formar från den första groddplantan. Efter en kort kall period i kylskåpet brukar de första groddplantorna visa sig efter 3–10 veckor; inte alla frön gror. De första åren låter du den unga tallen växa fritt så att stammen blir kraftig – det är stammen som senare ger bonsain dess uttryck.

Många förknippar bonsai med ett färdigt litet träd från butiken. Med frön börjar du ett steg tidigare – och det ger dig något som ett köpt träd aldrig kan: Du bestämmer själv formen från den allra första groddplantan, och du kan odla arter som sällan eller aldrig säljs som färdiga bonsai. Det kräver tålamod, för det tar några år innan fröplantan har blivit ett riktigt bonsaiträd. I gengäld är trädet ditt eget från början till slut. Här nedan hittar du det du behöver veta för att komma bra igång med just den här arten.

Introduktion

Taiwanrödtall (*Pinus taiwanensis*) är ett vintergrönt barrträd i familjen tallväxter. I snäv mening växer arten bara i Taiwans centrala berg, cirka 750–3500 m över havet, där den blir ett stort skogsträd på över 30 m och är ett viktigt virkesträd. Nära släktingar växer i bergen i östra Kina – bland annat de kända, krokiga klipptallarna på Huangshan, ”De gula bergen”, i Anhui, ett omtyckt motiv i kinesiskt måleri. Botanikerna är oense om de kinesiska tallarna hör till samma art: Flora of China räknar dem till P. taiwanensis, medan de flesta andra beskriver dem som en egen art, P. hwangshanensis. Var fröna i påsen kommer ifrån uppger leverantören inte. Båda växer i naturen ofta på klippor, öppna bergskammar och mager mark. Barren sitter parvis, är smala, böjliga och oftast 10–15 cm långa, och barken är grå till mörkgrå, sträv och fjällig i stora plattor. I trädgårdar och samlingar ses arten sällan.

Förökning

Fröna behöver ingen frost, men en kort kall period gör att de gror jämnare. Lägg dem i ljummet vatten i 24 timmar, blanda dem med lätt fuktig sand i en sluten påse och ställ påsen i kylskåpet vid cirka 2–5 °C i 4–8 veckor – inte i frysen. Så sedan fröna cirka 1 cm djupt i fuktig såjord eller kokossåmull och håll dem jämnt fuktiga vid cirka 15–20 °C. Groningen sker normalt efter 3–10 veckor; inte alla frön gror. Groddplantor av tall är känsliga för svampangrepp: Ge dem ljus och luft och vattna inte för mycket. Ungefär två månader efter groningen, när de har fått sina första riktiga barr, skolas de om till egna krukor med pikeringsjord.

Säkerhet: Frön, näringsämnen och odlingsmedier är inte avsedda att ätas – varken av människor eller djur. Vissa arter är giftiga, så förvara dem oåtkomligt för barn och djur.

Placering och ljus

Taiwanrödtall ska stå ljust till soligt – helst i full sol. I skugga blir barren långa och mjuka, och de inre grenarna dör. Från slutet av maj, när det inte längre finns risk för nattfrost, kan den stå ute till hösten. Groddplantor som har sått inomhus vänjs gradvis vid att stå ute.

Vattning och näringsämnen

Tallen tål bättre att stå lite torrt än blött: Vattna ordentligt, men först när odlingsmediet nästan har torkat i ytan. För mycket vatten ger gula barr, och stående vatten skadar rötterna. Varma sommardagar kan det ändå behövas vattning varje dag. Från april till september ges flytande bonsainäring var tredje vecka.

Odlingsmedium

Odlingsmediet ska vara mycket väldränerat, gärna stenigt och sandigt. Färdig bonsaijord är en bra grund – till tall gärna blandad med extra kvartssand. Till unga plantor passar pikeringsjord med kvartssand. Unga plantor planteras om vart annat till vart tredje år på våren, innan knopparna slår ut, äldre träd mer sällan. Ta inte bort all gammal jord vid omplanteringen: Tallens rötter lever tillsammans med svampar (mykorrhiza), som trädet har nytta av.

Beskärning

Låt unga tallar växa fritt de första åren så att stammen blir kraftig. Senare formas trädet genom att styra de nya skotten: Under växtsäsongen nyps för långa skott av, och de nya ”ljusen” på de svagare grenarna kortas med ungefär en tredjedel. Ungefär vartannat år skärs grenspetsarna tillbaka något. Tidigt på hösten kan du ta bort gamla barr och överflödiga grenar så att ljuset når in i kronan. Skär aldrig tillbaka en gren till kal ved – tallen skjuter bara från grenar som har barr.

Övervintring

Taiwanrödtall tål lätt frost, men i en skål är rötterna mycket mer utsatta än i marken, och unga plantor tar lätt skada av hård frost. Ta därför in trädet innan det fryser på allvar och låt det övervintra frostfritt, ljust och svalt vid cirka 5–10 °C, till exempel i ett ouppvärmt, ljust rum, ett kallt uterum eller ett kallväxthus som hålls frostfritt. Varm rumsluft ger svaga skott och skadedjur. Som vintergrönt träd ska tallen stå ljust även på vintern. Vattna sparsamt så att odlingsmediet aldrig torkar ut helt, och ge ingen näring. Från slutet av maj kan den stå ute igen.

Viktiga odlingstips

Det mesta som går fel vid sådd beror på för mycket vatten eller för lite ljus. Jag rekommenderar ett lätt, näringsfattigt såmedium som såjord eller kokossåmull, så att de fina rötterna inte ruttnar. När groddplantorna ska skolas om ger pikeringsjord med kvartssand god dränering och ett stabilt rotsystem. Senare, när trädet ska formas som bonsai, är min färdigblandade bonsaijord en bra grund. Ha tålamod: Frön från samma påse gror inte alltid samtidigt, så låt såbrättet stå kvar även om de första groddplantorna redan har kommit upp.